

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת זבחים

תוכן עניינים

- א. בדלי שתוכו טהור וגבו טמא עסקינן דמדינא סגי להו בכל דהו ורבנן הוא דגזרו בהו דילמא חיים עלייהו ולא מבטיל ליה וכיון דאיכא ריבויא לא צריך 1
- ב. אמור רבנן בטעמא ואמור רבנן ברובא ואמור רבנן בהזותא מין בשאינו מינו בטעמא מין במינו ברובא 2
- ג. היכא דאיכא הזותא במראה..... 3
- ד. כך אין איסורין מבטלין זו את זו 4
- ה. אין מצות מבטלות זו את זו ... אמרו עליו על הלל הזקן שהיה כורכין בבת אחת ואוכלין משום שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו..... 7
- ו. חרסן של זב וזבה פעם ראשון ושני טמא שלישי טהור ... שלישי אף על פי שלא נתן לתוכו מים טהור..... 9
- ז. פשתן שטוואתו נדה מסיטו טהור ואם היה לה מסיטו טמא משום משקה פיה ... שאני רוק דקריר..... 10
- ח. דם תמימים בדם בעלי מומין ישפך לאמה כוס בכוסות ... אפילו קרבו כולן חוץ מאחד מהן ישפך לאמה..... 11
- ט. הניתנין למטה שנתערבו בניתנין למעלה ישפך לאמה..... 11
- י. ואם לא נמלך ונתן כשר..... 12

דף עט.

א. בדלי שתוכו טהור וגבו טמא עסקינן דמדינא סגי להו בכל דהו ורבנן הוא דגזרו בהו דילמא חיים עלייהו ולא מבטיל ליה וכיון דאיכא ריבויא לא צריך

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסכת זבחים

כבר התבאר לעיל דף עח: שכלי שהוא מלא¹ משקין כגון יין ושמן ומי פירות² והכלי עצמו טמא והטבילו כאילו לא טבל³.

וי"א שכלי שתוכו⁴ טהור וגבו טמא, והיה מלא יין לבן או חלב והטבילו, הולכין אחר הרוב אם היה רוב הכלי פנוי כדי שירבו המים בתוכו טהור מפני שטומאתו מדבריהן⁵, אבל אם היה בו יין אדום או שאר משקין לא עלתה לו טבילה. וי"א⁶ שביין לבן וחלב הולכין אחר הרוב אם היה רוב הכלי פנוי כדי שירבו המים בתוכו טהור, אפילו בכלי שטמא טומא דאורייתא, וביין אדום או שאר משקין כשידהו מראיו טהור⁷.

ג. אמור רבנן בטעמא ואמור רבנן ברובא ואמור רבנן בחזותא מין בשאינו מינו בטעמא מין במינו ברובא

¹ רמב"ם שם הלכה יח

² ר"ש במשנה מסכת מקוואות פרק י משנה ו

³ בר"ש ובר"ב שם כתבו משום שהמשקין הוציין ועיין במשנה אחרונה שהקשה וא"ת במלא משקין למה לי טעמא משום דהייצוי ותיפוק ליה כיון דמשקין אין להן טהרה במקוה חוזרין המשקין ומטמאין הכלי אחר הטבילה. וי"ל דטעמא דהציצה עדיף דטמא מדאורייתא ומשקין לטמא כלי אינו אלא מדרבנן. ועוד מדקתני כאילו לא טבל משמע דאפי' רובו מי מקוה לא מהני ל' דאי מהני ל' רוב ה"ל למיתני עד שירבו המים כדקתני במי חטאת לקמן וא"כ ע"כ משום הציצה הוא דאי משום טומאת משקין נהי דהשקה לא מהני להו רובא מהני לטהרן כדתנן פ"ב דמכשירין מ"ג ונהי דהתם לענין מים במים היא מ"מ מוכח בסוגיא דזבחים ד"ן לבן וחלב הם כמים לענין זה דכי היכי דרובא מהני להו דלא היצוי דכולהו כמים השיבי ה"נ לטהרן מטומאה ודוקא ביין אדום לא מהני רוב אא"כ דיהה. והכא דפסיק ותני כאילו לא טבל ולא מהני רוב ע"כ משום הציצה הוא.

⁴ רמב"ם הלכות מקוואות פרק ג הלכה יט

⁵ כגון שנטמא גבו בטומאת משקין דרבנן דקי"ל תוכו אוגנו אוגנו וידיו טהורים. דמדינא סגי ליה בכניסת מים לתוכו כל דהו שתעלה טבילה לשפתו דהא תוכו אין צריך טבילה ורבנן הוא דגזור שיטבילנו יפה דאי אמרת דסגי ליה בטבילת גבו דילמא חיים עליהו [על מי החטאת] שלא יתערבו מי המקוה לתוכו [ויפסלו] ולא מטביל ליה לשפת הכלי לפיכך גזרו עליו להטבילו [ולפוסלו] וכיון דאיכא ריבויא תו לא צריך דהא טבילת תוכו חומרא בעלמא הוא. כס"מ מרש"י להלן עט

⁶ השגת הראב"ד שם וז"ל נשתבש בשמעתא דזבחים פרק כל הזבחים דלא איתמרא הא מילתא אלא לר' יהודה אבל רבנן אפילו טמא ממש סגי ליה לדבריהם ביין לבן וחלב וביין אדום בעינן שידהו מראיו לדברי הכל. ועיין הר המוריה הלכות פסולי המוקדשין פרק ב הלכה כב ועיין משנה אחרונה שם שכתב דכיון שטעמא דאר משקין הוא משום הציצה לא מהני רוב וא"כ ע"כ לחכמים נמי צריכין להך שינויא מדקתני הכא כאילו לא טבל. ובברייתא קתני הולכין אחר הרוב. אלא דברייתא בתוכו טהור וגבו טמא ובדרבנן הקילו דברוב סגי. ואכתי איכא למידק דבטומאה דאורייתא נמי אמאי לא מהני רוב לענין הציצה כיון דההציצה הוא במיעוטו של הכלי והדר ה"ל דרבנן דמיעוטו המקפיד נמי אינו אלא מדרבנן. וצ"ל דבהציצה החמירו יותר.

⁷ וכ"כ בר"ש ברא"ש ובר"ב במשנה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת זבחים

כל דבר איסור⁸ שנתערב בהיתר ונותן בו טעם דהיינו מין בשאינו מינו הרי אוסר מן התורה גם את ההיתר עד שיתבטל טעמו בתוכו, שטעם כעיקר מן התורה כמבואר במסכת ע"ז דף מז: ועכשיו אין נוהגין לסמוך על טעימה, לדעת אם התבטל טעמו⁹, רק משערין בכל איסורים בששים. דבסתמא אמרינן שאין אנו מרגישינן בו טעם האיסור כשיש בו ששים, אבל אם טעמו ומרגיש בה טעם מן האיסור אפילו יש בה מאה בהיתר או יותר, אסור עד שיתבטל טעמו, דכל זמן שנותן טעם לא בטיל.

ואם אינו נותן טעם כגון מין במינו מדאורייתא בטל ברוב¹⁰. וחכמים אסרו עד ששים בתערובת לח בלח או לח ביבש שלא חלקו חכמים בשיעורים כדי שלא יבואו לטעות, וגזרו במינו מפני שאינו מינו כדי להשוות המדות שיהיו כל האיסורין שוין בששים כדי שלא יבואו לטעות.

ג. היכא דאיכא חזותא במראה

אין המקוה¹¹ נפסל לא בשינוי הטעם ולא בשינוי הריח אלא בשינוי מראה בלבד, וכל דבר שאין עושין בו מקוה לכתחילה פוסל את המקוה בשינוי מראה.

⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד צח א

⁹ רמ"א שם, במסכת חולין דף צז., נתנו בו חז"ל ג' חילוקים, האחד בטעמא כלומר אם נתערב היתר בהיתר כגון תרומה בחולין שהיא אסורה לישראל, והוא מין בשאינו מינו שנוכל לעמוד על טעמו יטעמנו כהן, אם אין בו טעם תרומה מותר כיון שנתבטל טעם תרומה שבו. הב' אם העירוב הוא דבר אסור כגון חלב שנתערבה בבשר יטעמנו קפילא גוי, אם אומר שאין בו טעם חלב מותר, וכן אם אומר שיש בו טעם אלא שהוא טעם פגום מותר, והוא שלא יהא סופו להשביח, והוא שלא ידע הגוי שסומכין עליו אלא שהוא מסיח כן לפי תומו, שאם ידע הגוי שסומכין עליו אסור דשמא כונתו להכשיל בו את הישראל, ואף על פי שסופו לעמוד עליו ומילתא דעבידא לגלויי הוא, הוששין דלא מירתת גוי שיכול לומר הגוי לא טעמתיו. כמה דברים אמורים בסתם גוי, אבל גוי אומן אפילו יודע שסומכין עליו נאמן שאינו מפסיד חזקתו. הג' אם אין כאן גוי או שהוא מין במינו שאי אפשר לעמוד עליו בטעמו כגון חלב בשומן, אז אם ההיתר הוא ששים כנגד האיסור שנתערב בו מותר, שודאי לא נרגש בו טעם האיסור שכל האיסורים בתורה במילין טעמם בששים.

¹⁰ המסקנא בפוסקים דמין שנתערב במינו מן התורה בטל ברוב בעלמא שנאמר אחרי רבים להטות אלא דרבנן אצרכו בה ששים על כן במקום שיש ספק כגון זה שנשפך אזלינן לקולא ואמרי' שהיה ששים אבל במין באינו מינו צריך ששים מן התורה כיון שמרגישינן בהיתר טעם האיסור ע"כ במקום ספק אזלינן לחומרא. ט"ז שם ג

¹¹ רמב"ם הלכות מקואות פרק ז הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת זבחים

וכבר התבאר במסכת שבת דף קמד: שאף על פי שכל מימות שבעולם אין פוסלין מקוה שלימה, כשיש בה מ' סאה, זהו מים שאף שהם פסולים אינם פוסלים, אבל שאר משקין שמשנים את מראה המים כגון¹² יין וחלב וכיוצא בהן, שנפלו למקוה שלימה ושינו את מראה המים המקוה פסולה, שבמים אמרה תורה לטבול ולא ביין ולא בחלב.

ואם נשפך נפט או שמן, אף אם לא נשתנה מראהו, ואינם אלא מיעוט במים, מכיון שאין השמן והנפט מתערבים במים, יש לחשוש להציצה.

כיצד יעשה ישפוך בתוכו הרבה מים עד שתשובנה מראה המים לקדמותם ואפילו שאובים יכול לשפוך לתוכו להשיב מראיתה כיון שיש בה מ' סאה.

במה דברים אמורים במקוה של מי גשמים אך במעיין או אפילו המשיך מי מעיין אל מקוה זו אינו פוסל בשינוי מראה וגם אם המשיכו לאחר ששינה מראהו הוכשר אפילו לא חזר למראיתו.

מי צבע דינם כמים ואינם פוסלים בשינוי מראה, וכן אם הדיח בו כלים ונשתנו מראיו, או ששרה בו סמנים או אוכלין ונשתנו מראיו, לא נפסל.

וכן אם לא נשתנה המראה רק הוכחה מראיתו קצת מרוב הטובלין, לא נקרא שינוי מראה. אך אם נשתנה הרבה פסול, שזיעת אדם המתערב יש בו ממש.

ד. כך אין איסורין מבטלין זו את זו

הפגול והנותר¹³ והטמא שבללן זה בזה ואכלן חייב, אף על פי שריבה מין על חבירו אינו מבטלו שאין האיסורין מבטלין זה את זה¹⁴.

¹² שו"ע ונו"כ יו"ד ר"א כג כה

¹³ רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק יח הלכה כ, צ"ל פיגול ונותר דנקט לדוגמא בעלמא, דהא פסק באותו פרק (הל' י"א) דפגול ונותר מצטרפין, ואיך יתכן שיבטלו זה את זה, אלא לדוגמא נקט. פלתי צח יא

¹⁴ עיין תשובת שער אפרים (סי' נ"א) דתמה למה שם הטור דעת הרמב"ם בזכרון אותו אחר הדלת, ע"ש. וזקני הגאון המפורסם אבי אמי מהור"ר ליב צונץ ז"ל תירץ בימי חורפו כאשר נאמר שם בתשובה (סי' נ"ג), דהרמב"ם לשיטתו דפסק בהלכות חמץ ומצה (פ"ח ה"ו) כהלל דמצות אינן מבטלות זה את זה, וא"כ אף איסורים אינן מבטלין זה את זה, כמאמר ר' אלעזר (ובחים שם) כשם שמצות אינן מבטלות זה את זה כך איסורים אינן מבטלים זה את זה, ולכך לדידן דלא קיימ"ל כהלל, אף הך דינא דאיסורים אינם מבטלים זה את זה, ליתא. והרב בעל שער אפרים קלסו דהעלה מרגליות טובה. ואני בעניי לא זכיתי להבין דאיה מקומו דאין הלכה כהלל, אדרבה הרא"ש כתב בפירוש בפרק ערבי פסחים (סי' כ"ז) דמספקא לן אי הלכה כהלל או לא, ע"ש, ולכך עבדינן כריכה ג"כ, וכן אמרו (פסחים קט"ז ע"א) השתא דלא אתמר וכו'. וא"כ אם כדבריו דתליא זה בזה, איך פסק דאיסורים מבטלים זה את זה, אולי הלכה כהלל ואינם מבטלים זה את זה. ובאמת

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת זבחים

י"א שדין זה נוהג רק בקדשים אך בחולין איסורין מבטלין זה את זה, וי"א¹⁵ שדין זה הוא בין בחולין ובין בקדשים, אבל רק ביבש ביבש אין איסורים

כבר הארכתי בזה בהלכות פסח דלא תליא זה בזה, דר"ל דסבר (זבחים ע"ח ע"א) איסורין מבטלין זה את זה, ס"ל דלא דמי למצות כלל, דמצות אינן מבטלים, וזו הסברא נחלקו ר' אלעזר וריש לקיש. ונראה דס"ל להטור הא דכתב הרמב"ם דאין איסורים מבטלים זה את זה, לא מטעם שפסק כר' אלעזר נגד ריש לקיש, רק ס"ל דהא מה בכך [דאיסורין מבטלין] הא אכל איסורא, ובגמרא גופיה (זבחים ע"ח ע"א) קאמר הטעם דלכך אינו לוקה משום דהוי ליה התראת ספק, וריש לקיש לשיטתו דס"ל (מכות ט"ו ע"ב) התראת ספק לא שמה התראה, ואנן קיימ"ל (רמב"ם הל' סנהדרין פט"ז ה"ד) דהוי התראה, ופשיטא דחייב מלקות, ולכך כתב דאין איסורים מבטלים זה את זה, דעכ"פ איכא מלקות. ולכך ירושלמי חלה פ"ק (הל' א') ס"ל לר' יוחנן דבלל איסורים חייב, דר' יוחנן לשיטתו (מכות שם) דס"ל התראת ספק שמה התראה. וא"כ בהך דלעיל כמו שכתבתי לעיל אף הרמב"ם מודה, ודוק. ועוד י"ל דהא דפסק הרמב"ם דלא כריש לקיש דאין איסורים מבטלים זה את זה, משום דשם זבחים דף ע"ח (ע"ב) קאמר הגמרא מין במין ברוב, ופריך הגמרא ונימא רואין כאלו נתערב באינו מינו. והרמב"ם בהלכות מקוואות פרק (יו"ד) (ג' הל' י"ח) פסק רואין אותו כאלו הוא מי חטאת ע"ש ובמשנה למלך. מזה מוכח דאמרינן רואין, וא"כ אפילו מין במינו רואין כאלו אין מינו, כקושיית הגמרא, ומוקי ליה תנאי. וא"כ שפיר פסק הפגול והנותר וטמא שבללן דחייב, דהא בקדשים אמרינן רואין, והוי ליה מין באינו מינו, ולא שייך ביה ביטול ברוב, ולכך כתב דאין איסורין מבטלין זה את זה, דאמרינן רואין כקושיית הגמרא. והנה התוספות שם (ע"ט ע"א דיבור א') כתבו דלא אמרינן רואין רק בקדשים וטמאה, אבל לא באיסורין, ובקדשים גופיה היכי דאתמר אתמר היכי דלא אתמר לא אתמר, וא"כ אין הטור חולק על הרמב"ם [בזה] דפסק דאיסורין מבטלין זה את זה, דטעמו של הרמב"ם דאמרינן רואין כאילו אינו מינו, וזהו רק בקדשים, אבל לא באיסורין דלא אמרינן רואין, והטור פסק כן באיסורין ולא אמרינן רואין, ושפיר פסק דמין במינו באיסורין ברוב בטל. ואתי שפיר. אולם עיין חו"ד חידושים ה שהקשה וליתא, דהרמב"ם כתב בהדיא הטעם משום שאין מבטלין זה את זה, ולפי טעם זה לוקה שלש, ואלו מטעם התראת ספק אינו לוקה רק אחת. גם תירוצי השני שכתב הכרתי ופלתי דחייב מטעם דרואין מין במינו כאילו אינו מינו וחייב משום טעם, ג"כ ליתא, דא"כ היה לו לומר רבותא גדולה מזו דאפילו נתערב ברוב היתר דלוקה בקדשים משום רואין, מה שאין כן בחולין, כמו שכתבו התוספות [זבחים] שם (ע"ז) (ע"ט ע"א דבור ראשון), ולמה נקט מילתיה באיסורין וכתב הטעם משום דאין איסורין מבטלין זה את זה.

¹⁵ כב"י יו"ד צח [עמוד רנד ד"ה כל], נלמד מן מה דתנן בפרק ב' דערלה [משנה ג] [הערלה] מעלה את הכלאים וכו', [וגם] מדגרסינן בפרק התערובות [זבחים] דף ע"ח ע"א [ע"א] אמר רבי יוחנן הפיגול והנותר והטמא שבללו זה עם זה ואכלן פטור, אי אפשר שלא ירבה מין על חבירו [ויבטלנו], שמע מינה איסורים מבטלין זה את זה. ו[מ]מקומות אלו הביא הרא"ש ראייה בתשובה כלל כ' דין (ד') [ב] על (ג"ט) [עשרים ותשעה] זתים של היתר וכו', וכתב דסברא הוא דכל איסור בטל כשאינו יכול ליתן טעם בהיתר, וטעם דם וחלב אינם שווים, הרי נתבטל טעם החלב בששים וטעם הדם בששים וכו'. [ומה שכתב טור שם] וכן שלשה מיני איסורין של יבש שנתערבו זה בזה כזית מכל אחד, כל שני מינים רבים על השלישי ומבטלין אותו ופטורים על שלשתן, והא וודאי פשיטא דאיסורים באכילה הם, ולא בא רבי יוחנן אלא לפטרן ממלקות, וא"כ לא היה צריך רבינו לכתוב דין זה, דהא לא נפקי מיניה מידי, ולא כתבו אלא דמיניה ילפינן שני דינים הראשונים דנפקא [מ]יניה [ל]ן מיניה [הו]ן טובא. ובהכי ניחא וכו', עכ"ל. והנה תמיה נפלאה על הרא"ש והטור וב"י שנעלם מהם מה דאיתא בפרק התערובות [שם] בדרף ע"ט [ע"א] ופליגי אדרבי אלעזר הא דריש לקיש דאמר איסורים מבטלין זו את זו וכו', ע"ש. וגם בירושלמי [חלה פ"א הלכה א] איתא, והביאו בכסף משנה [פסולי המוקדשין יח, כ] דאפליגו בה רבי יוחנן וריש לקיש, ע"ש. ועוד הרמב"ם פסק בפניגול נותר וטמא שאין מבטלין אם כן זכינו שאין איסורין מבטלין זו את זו, דלא כרב פפא או ריש לקיש, ואיך הביאו (ו) הרא"ש בתשובה ראייה מן רבי יוחנן הפיגול והנותר דלא כהלכתא. ועוד תמיה לי, מאחר דבגמרא זו תלויה דין דאיסורים מבטלין זה את זה בדין מצות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת זבחים

מבטלין זה את זה. אך בתערובת טעמים מבטלין זה את זה, והוא הדין אם כזית בשר נעשה נבילה מחמת חלב, וכזית בשר נעשה נבילה מכה דם, ג"כ כל אחד מצטרף לבטל טעם חבירו¹⁶.

ולפיכך לשתי הדעות קדירה¹⁷ שיש בה נ"ט זיתים היתר, ונפלו בה שני זיתים, אחד של דם ואחד של חלב, כל אחד מצטרף עם הנ"ט של היתר לבטל חבירו. שטעם דם וחלב אינו שוה הרי נתבטל טעם החלב בס' וטעם הדם בס' דמה לי איסור המבטל איסור ומה לי היתר המבטל איסור רק שיתבטל טעם האיסור ולא יהא לו עוד כח ליתן טעם בהיתר.

וכן י"א¹⁸ שכ"ט זיתים של היתר שנפל בהם כזית חלב, ובקדרה אחרת היו שלשים של היתר ונפל לתוכו כזית של דם, ונתערבו בשוגג, מותר. וכ"ש בב' זיתים, אחד של גבינה ואחד של בשר, דכל אחד מבטל חבירו.

אין מבטלין זו את זו, כהלל שהיה [כורכן] ביחד, [ואנן] פסקינן בפרק ערבי פסחים [קטו, א] מאחר דלא אפסיקא הלכתא כמאן, לעבד מתחילה כרבנן ואח"כ כהלל בלא ברכה, כדי לצאת ידי כולם להומרא. וא"כ קשה, למה פסקו כאן לקולא ולבטל איסורים. וכדי ליישב קושינן[ות הנ"ל נראה לדחוק, דאע"ג שהביא הרא"ש ראייה מן הפיגול והנותר והטמא, אף שאין הלכה כן, מכל מקום נלמוד מיניה לענין איסור בנותן טעם עד ששים, איסורין מבטלין זה את זה, אם כן יש לומר דאע"ג דאין הלכה כך לענין בטל ברוב, מכל מקום לענין נתנית טעם אין הדין כן, וכולי עלמא מודים בזה. אבל זה דוחק, מדמדמה דין זה להלל, והתם הוה מין בשאינו מינו. וגם מלשון רש"י בגמרא [זבחים עה, ב ד"ה אלא] גבי אלא מין בשאינו מינו וכו', ע"ש, משמע דאף בנתנית טעם אוסר אחד על חבירו. בית הלל שם ובחור"ד שם חידושים ה ודאי דהטור [עמוד רנד] חולק עם הרמב"ם בהא דאיסורין אין מבטלין זה את זה. אי נמי, הטור מיירי במקום דאוסר משום טעם ואיכא רוב היתר בלא האיסור, דבהא כולי עלמא מודים דמבטלין זה את זה, דהא אם ישעמנו קפילא יאמר דלית ביה טעם, לכן ביבש ביבש יש לפסוק כהרמב"ם דאיסורין אין מבטלין זה את זה. חמשים ותשעה של היתר וכו'.

ובדגמ"ר שם איך החליט הב"י כהרא"ש, ולחלק בין דבר התלוי בנתנית טעם לערלה וכלאים ג"כ קשה. והרמב"ם בפה מלא דבר בפרק י"ח מפסולי המוקדשין שאין איסורין מבטלין זה את זה, והרי בזבחים דף ע"ט ע"א הביא ראייה שאיסורין אינן מבטלין זה את זה ממה שמצות אין מבטלין זה את זה כהלל שהיה כורכן, ושם היינו ביטול טעם מצה ומרור ופסח. ועדיין הדבר צריך תלמוד, כי אולי כיון שאין טעם חלב נרגש בהיתר ולא טעם דם, אין שני טעמי איסור שאינם שוים מצטרפים לנתנית טעם, והרמב"ם במאכלות אסורות שכתב שכבר נתבטל האיסור הראשון ונעשה היתר, היינו שערלה תעלה את הערלה, אבל לענין ערלה וכלאים אפילו נפלו שניהם בבת אחת ויש בהיתר לבדו לבטל כל אחד בפני עצמו שניהם במלים, אבל אם אין בהיתר לבדו לבטל אחד מהם כי אם בצירוף איסור חבירו, צריך להרמב"ם שיפלו זה אחר זה ויהיה בהיתר לבדו על כל פנים לבטל הראשון.

¹⁶ ועיין יד אברהם שם דס"ל דדין זה דאיסורין שאין טעמם שוה מבטלין זה את זה לא שייך אלא בשני מיני איסורין של שני שמות. ובכך יישב שהרמב"ם דאיירי בפגול נותר וטמא חשיב שם אחד.

¹⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד צח ט

¹⁸ דעת המחבר אבל כפי מה דקי"ל בדעת הרמ"א דאמרינן חנ"ג בכל האיסורים גם זה התערובת אסור דכבר נעשה נבלה קודם התערובת והש"ך כתב דגם לדעת רמ"א מצינו דין זה לענין לח בלח דלא אמרינן חנ"ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסכת זבחים

אבל שני כזיתים שאין טעמן שוה שנעשו נבילה מדברים שטעמן שוה, אין מבטלין זה את זה, ובעינן ששים נגד שניהם וכן שני איסורים שאסורין משם אחד ואין טעמן שוה, אין מבטלין זה את זה.

ה. אין מצות מבטלות זו את זו ... אמרו עליו על הלל הזקן שהיה כורכן בבת אחת ואוכלין משום שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו

כבר התבאר במסכת פסחים דף קטו: שבזמן¹⁹ שבית המקדש קיים שהמרור הוא גם כן מן התורה כרך מצה ומרור יחד, יצא ידי חובת מצה וידי חובת מרור לפי שמצות של תורה אינן מבטלות זו את זו ששקולין הן כאחת שכולן קיום מצותיו של הקדוש ברוך הוא הן.

ולא עוד אלא שלפי דעת הלל הזקן אין אדם יוצא ידי חובתו מן התורה, אלא אם כן כורך כזית פסח וכזית מרור וכזית מצה ואוכלין ביחד לקיים מה שנאמר (שמות ט פסוק יא) על מצות ומרורים יאכלוהו.

אך מכיון שמצות מרור אינה מן התורה בזמן הזה, וחייב אכילת מצה בלילה הראשון אף בזמן הזה הוא מן התורה. לפיכך אם כרך אדם כזית מצה וכזית מרור ולעסן יחד ואכלן בזמן הזה לא יצא ידי חובתו, שהמרור שהוא מדברי סופרים מבטל את טעם המצה שהיא מן התורה.

ומשום כך לדעת חכמים חייב בזמן הזה לאכול כזית מצה בלבדה בלא מרור לצאת ידי חובת מצה מן התורה. וכן חייב לאכול מרור לחוד לפי שכזית

בהפסד מרובה כדלעיל סי' צ"ב ס"ד א"נ דרמ"א אויל לטעמיה דס"ל דאם נתוסף על האיסור בשונג קודם שנודע התערובות לא אמרינן חנ"נ א"כ הכא מיירי שנתערבו שתי הקדרות יחד קודם שנודע התערובות אלא לפי מה שהוכחתי שם דאפילו לא נודע התערובות אמרי' חנ"נ א"כ לא שייך האי דינא רק בלח בלח בהפסד מרובה א"נ אם נפל כזית גבינה לכ"ט זיתים היתר ובקדירה אחרת נפל כזית בשר לשלשים זיתים של היתר ונתערבו ב' התערובות הללו בשונג דמותר דלא שייך לומר חנ"נ כיון דעדיין כולו היתר א"נ נ"מ אם נפל כזית דם לתוך ס' זיתים של היתר ואח"כ נפל כזית ועוד של חלב לאותן ס"א זיתים דא"צ ס' נגד ב' זיתים אלו של איסור אלא גם הכזית דם שנפל בראשונה מצטרף לבטל החלב מיהו כ"ז דוקא בשני מיני איסורים שאין טעמן שוה אבל במין א' לעולם חוזר וניער

¹⁹ שו"ע ונו"כ תעה יא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת זבחים

מצה שבכריכה היא רשות שהרי כבר יצא ידי מצה ואין בה שום מצוה לפי דבריהם, והרי הוא מבטל את טעם המרור שבכריכה כשלועסן יחד.

ולדעת הלל אינו יוצא ידי חובת מרור אלא אם כן נוטל עוד כזית מצה וכורכו עם כזית מרור ואוכלן ביחד²⁰. והמצה שבכריכה היא חובה מדברי סופרים ואינה מבטלת את טעם המרור שהוא גם כן חובה מדברי סופרים

ומכיון שלא נפסקה הלכה לא כהלל ולא כחבריו לפיכך לצאת ידי שניהם לאחר שאוכל כל אחד לחוד לוקח מהמצה השלישית כדי לקיים מצוה בשלשתם²¹ וכורך כזית מצה וכזית מרור ויקח מהמרור שבקערה, ויאכלן ביחד זכר למקדש כהלל.

יש שנהגו לשבור המצה לשניים ולהניח את המרור בין שני השברים החצי העליון זכר לפסח. והתחתון למצה. ומרור באמצע.

אין מברכין על כריכה זו לא ברכת המצה ולא ברכת המרור שמא הלכה כחבריו ואין בכריכה זו שום מצוה וסומכים על ברכת המצה והמרור שתעלה גם על הכריכה. ולפיכך צריך ליזהר שלא להשיח בדבר שאינו מענין הסעודה משבירך על אכילת מצה עד שיאכל כריכה זו²² כדי שתעלה ברכה זו וברכת המרור גם לכריכה זו לפי דעת הלל ואם עבר ושח אין צריך לחזור ולברך על כריכה זו שמא הלכה כחבריו.

נוהגין לומר²³ קודם אכילת כריכה זו "כן עשה הלל בזמן שבית המקדש קיים היה כורך מצה ומרור" כו' ואין מזכירין פסח אף שהלל היה כורך גם כזית פסח בכריכה זו, מכל מקום כיון שאנו אומרים כן עשה ואנו אין לנו פסח לפיכך אין מזכירין אותו ומכל מקום המזכיר לא הפסיד.

"א שהמרור של כריכה זו אין צריך לטובלו בחרוסת שכבר קיים מצות חרוסת בטיבול מרור ראשון²⁴. ויש חולקין על זה ואומרים שצריך לטובלו בחרוסת שהרי כריכה זו

²⁰ שהרי מרור בזמן הזה תקנוהו חכמים זכר למקדש שהיה אז חיובו מן התורה ובזמן שבית המקדש קיים אינו יוצא ידי חובת מרור מן התורה לפי דעת הלל אלא אם כן כורכו עם המצה. שו"ע הגר"ז יז

²¹ מ"ב ס"ק טו

²² ויש נזהרין בזה שלא להשיח בדבר שאינו מענין הסעודה משבירך על אכילת מצה עד שיאכל האפיקומן כדי שתעלה ברכה זו גם לאכילת אפיקומן וחומרא יתירא היא. שם יח

²³ ועיין בבה"ל ד"ה ואומר שהקשה שזה הפסק בין ברכה לאכילה וסיים "ולולא דמסתפינא הוי אמינא דצ"ל במחבר וטובלה בחרוסת זכר למקדש כהלל וכלשון הש"ס וכל הפוסקים והאי ואומר הוא שיטפא דלישנא וצ"ע".

²⁴ וגם אין לחוש לקפא שבמרור זה שאוכלו עם מצה בכריכה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת זבחים

היא זכר למקדש כהלל שהיה מקיים מצות חרוסת במרור זה שבכריכה. והעיקר הוא כסברא השניה²⁵.

וכבר התבאר שם דף קח. שבשעה שאוכל ה"כורך"²⁶. צריך להסב²⁷. דרך חירות²⁸. בדיעבד ששכח ואכל בלא הסיבה יש לסמוך על הסוברים שאינו חייב הסיבה, ואין צריך לחזור ולאכול בהסיבה.

המצה והמרור שבכריכה זו י"א²⁹ שצריך לבלוע אותה בבת אחת, ולכתחלה יזהר לבלוע כל הכזית מצה בבת אחת עם כל הכזית מרור כשהן מרוסקים בפיו, אלא אם כן קשה עליו לבלוע ב' הזיתים בבת אחת שאז יכול לבלוע מעט מכזית זה ומעט מכזית זה בבת אחת, ואח"כ יחזור ויבלע מעט מכזית זה ומעט מכזית זה בבת אחת עד שיאכל כל השני זיתים. וי"א³⁰ שאין צריך לבלוע ביחד רק להכניסם בפיו בבת אחת. ואם קשה לו יוכל להקל בשיעור כדי אכילת פרס 4 דקות ובשעת הדחק עד 9 דקות.

דף עט:

ו. חרסן של זב וזבה פעם ראשון ושני טמא שלישי טהור ... שלישי אף על פי שלא נתן לתוכו מים טהור

שבר חרס³¹ שהיה³² הזב או הזבה מטילין בכלי שממנו בא מי רגליהן, וכבסו פעם ראשונה ושנייה הרי המשקין שכבסו בהן טמאין. ופעם שלישית

²⁵ מ"ב ס"ק יט

²⁶ על אף שאוכל גם מרור צריך להסב בגלל המצה. מ"ב שם ס"ק כג ועיין בב"י ש"א שאין צריך להסב וכן משמע לשון הרמב"ם שחייב רק באכילת כזית

²⁷ שו"ע ונו"כ תעז א וי"א שאין צריך להסב וכן נראה דעת הרמב"ם כמש"כ בשעה"צ שם ס"ק ג.

²⁸ שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן תעב סעיף י

²⁹ שו"ע הגר"ז כא

³⁰ מ"ב ס"ק כב

³¹ כלומר התיבת חרס מכלי שלם שהטילו ונשבר שאם היה כלי שלם שהטילו בו אינו עולה מטומאתו ללא טבילה למרות שיצאו ממנו מ"ר הזב אך אחר שנשבר סרה ממנו טומאתו. חסדי דווד שם

³² רמב"ם הלכות מטמאי משכב ומושב פרק ב הלכה ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסכת זבחים

טהורין³³, בין שכבסו במים בין שכבסו במי רגלים, שהרי לא נשאר בה לחלוחית מימי רגלים³⁴.

ז. פשתן שטוואתו נדה מסיטו טהור ואם היה לח מסיטו טמא משום משקה פיה ... שאני רוק דקריר

דרך האשה בעת טוויית פשתן ללחלה הפשתן ברוק שבפיה שבזה נוחה לטוות. ולפי שרוק מטמא לח ולא יבש ואם היה לח מסיטו טמא דהרוק מטמא בהיסט כהזב עצמו, לכן פשתן שטוואתו³⁵ נדה המסיטו טהור, לפי שכבר נתייבש הרוק³⁶, ואם היה לח³⁷ מטמא מפני רוק פיה³⁸.

³³ עיין חזון איש טהרות סימן ז אות יד ד"ה ר"מ פ"ב מה' שכתב מבואר מדברי רבנו דמפרש דעל המים קאי ולא על החרסין, וצ"ל דפעם ראשונה ושני' הוששין שיש מחצה מן הטמא, אי"נ שיש בו מראה מ"ר דבזה טמא כמש"כ רבנו לעיל ה"ו, ובפעם שלישית בחזקת שנתבטל, ולפי"ז הא דפליגי ר"י ורבנן בפשתן שמימאתו נדה בתוס' בר"ש פ"ד דטהרות מ"ד ובגמ' זבחים ע"ט ב' היינו נמי לענין המים ששראו בהן את הפשתן, ולרבנן טהור משום דהמים רבו עליו כדתניא בתוס', ומשמע אפי' בפעם ראשונה, וצריך לחלק בין פשתן שרטבו במים לשתה זב מכוס דמטמאין רבנן, וצ"ל דהתם חיישינן לרוק תפור אבל הכא ודאי נמחה, אלא צריך טעם למה ר"י מטמא.

³⁴ ואע"ג שכלי אינו חוזר ופולט זהו אם בלע בחם אך הכא בבליעת מי רגלים פולט. חסדי דוד תוספ' דטהרות פ"ה

³⁵ רמב"ם שם הלכה ב

³⁶ עיין חזון איש יורה דעה מסכת נדה - סימן רטו ד"ה טהרות פ"ד מ"ד ובטהרות סימן ד אות מז ד"ה שם פשתן שטוואתו שהביא מהר"ש פשתן שטוואתו נדה המסיטו טהור ואם היה לח המסיטו טמא, פרי"ש וכן פ' תו' זבחים ע"ט ב', דלח היינו אפי' יבש שחוזר בשריית מעל"ע ורישא ביבש שאינו חוזר בשריית מעל"ע, והנה נחלקו ר"י וחכמים, אי מטמא אחר שכבסו במים, דרבנן סברי דע"י מי תכבוסת רבו המים על הרוק ובטל, ור"י סבר דאפשר דנשאר רוק משהו בעין שלא רבו עליו המים, ואע"ג דבחרסין שהשתמש בהן הזב מודה ר"י דלאחר הדחה ג"פ במים אמרינן דכבר רבו המים, שאני רוק דקריר ואין המים נכנסין בו מהר, ויש להסתפק אי רוק בפשתן קאמר או אפי' בחרסין, ולפי"ז בחרסין שנשתמש בהן רוק לא מהני הדחה ג"פ לר"י, ולרבנן משמע דבתכבוסת חד סגי.

³⁷ לפי מ"ש רבינו לעיל דאם שורין אותן בפושרין מעת לעת צ"ל דבפשתן אפילו אם שרו אותו מעת לעת אין הרוק מתלחלח וכ"כ התוס' בזבחים דף ע"ט. מעשה רקח שם

³⁸ דע דבזבחים שם פליגי ר"י ואומר אף הרוטבו במים טמא משום משקה פיה ע"ש. ואם נפרש דר"י איבש קאי דאם רוטבו במים הדר ללחותו קשה דא"כ מטמא גם בדלא הדר ללחותו כיון שאפשר להחזירו כמו שנתבאר. ועוד מאי טעמייהו דרבנן דפליגי, וצ"ל דמיירי שאינן חוזרין ללחותן בתוך מעל"ע ולכן פליגי רבנן, אך אפשר לפרש דר"י אלח קאי וקמ"ל דאינו בטל בהמים ומטמא, ורבנן סברי דבטל הרוק בהמים, וכן מבואר בתוספתא ספ"ד דטהרות דשם היא ברייתא זו, והשיבו רבנן לר"י אף זה משנתנו לתוך המים וריבה עליו טהור ע"ש, אלמא דבלח מיירי ומטעם ביטול והלכה כרבנן. ערוך השולחן העתיד הלכות משכב ומושב סימן קח סעיף ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת זבחים

ח. דם תמימים בדם בעלי מומין ישפך לאמה כוס בנוסות ... אפילו קרבו כולן חוץ מאחד מהן ישפך לאמה

כבר התבאר לעיל דף עח. שדם הקדשים³⁹ שנתערב בדם פסולי המזבח⁴⁰ או בדם הקדשים שנפסלו בשחיטה, ממתין עד אחר שקיעת החמה⁴¹ וישפך הכל לאמה⁴², ואפילו קרבו כל הכוסות⁴³ חוץ מאחד, ישפך לאמה. וי"א⁴⁴ שזה רק בהיו בכוס חול או ביד זר, או ביד שמאל של כהן, או בכלי ע"ג קרקע, שכל אלו אינן מקדשין. אבל אם היו בכלי שרת הרי הוא מקדשם וכשרים לזריקה. וכל אותן⁴⁵ הזבחים פסולים⁴⁶. ותעובר צורתן ויצאו לבית השרפה⁴⁷.

ט. הניתנין למטה שנתערבו בניתנין למעלה ישפך לאמה

³⁹ רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ב הלכה כג

⁴⁰ כגון ברובע ונרבע או בנשחט חוץ למקומו או חוץ לזמנו מלאכת שלמה במשנה כאן פ"ח מ"ז

⁴¹ תפא"י במשנה שם

⁴² לאמת המים העוברת בעזרה ויורדת לנחל קדרון. ולא אמרינן רואים אותו כאילו הוא מים ואם דם הכשר ניכר בהם יזרק, דגזרינן דלמא אתי לאכשורי דם פסולים בעינייהו.

⁴³ אף על גב דפסק לקמן פ"ג הלכה י"ט דכלי שרת מקדשין דם הפסול ליקרב, חתני וצוק"ל פירש, עפ"י מה שכתוב באור שמה הלכות קרבן פסח יעו"ש, דכן הכא, דאם ידע שהדם פסול, ובמכוון רוצה לקדשו בכלי שרת או מקדשו ליקרב, אבל בהיה סבור שהוא דם כשר ונמצא שהוא דם פסול, ואז הוי טעות, דאילו ידע שהוא פסול לא הוי מקדשו בכלי שרת, והוי קידוש בטעות, ואין מקדשין אלא מדעת, ודו"ק. או"ש בהוספות שם.

⁴⁴ יעוין תוס' (זבחים) דף פ"ז (ע"א ד"ה כלי שרת) שעמדו בזה, דכלי שרת מקדשין את הפסולין לכתחלה ליקרב ופירשו בעירה לכלי חול כו', והוא הדין בהיה הכוס ביד זר, או ביד שמאל של כהן, או בכלי ע"ג קרקע, דכל אלו אינן מקדשין [אלא] כשהכלי שרת בידים, ויעוין תוס' שם. או"ש שם.

⁴⁵ פשוט הוא מאחר שלא נזרק הדם לא הותרו ואף על פי שאין בדם הפסול שיעור לבטל הכשר ישפך לאמה דגזרינן דילמא אתי לאכשורי כשיש בדם הפסול או התמצית לבטל הכשר והא דלא גזרינן בנתערב בדם חולין משום דדם חולין לא שכיח בעזרה. כס"מ שם, לע"ד אינו פשוט כל כך דאין ראוי לפסול הזבחים מספק כיון דקרבו כל הכוסות חוץ מאחד דילמא הנשאר הוא הפסול והכשרים נקרבו וכיון שכן אין ראוי להביא זבח אחר על הספק דילמא הראשונים כשרים ומדקאמר רבינו ז"ל הזבחים פסולים משמע דיביא זבחים אחרים והראשונים לא עלו כלל. לח"מ

⁴⁶ אף על גב דפסק לקמן פ"ג הלכה י"ט דכלי שרת מקדשין דם הפסול ליקרב, היינו להקריב את הדם לבר, אבל הזבחים עצמן שדמן קרב פסולין. או"ש שם

⁴⁷ הר המוריה שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסכת זבחים

דמי קדשים⁴⁸ הניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה, ולהיפך בין דם בדם, בין כוסות בכוסות ישפך הכל לאמה והזבחים פסולין.

י. ואם לא נמלך ונתן כשר

ואם לא⁴⁹ שאל אלא נתן מן התערובות למעלה ולמטה הרי זה כשר⁵⁰.

⁴⁸ רמב"ם שם הלכה יא

⁴⁹ רמב"ם שם הלכה יב

⁵⁰ ושניהם כשרים כיון דיש בילה ועי' רש"י שם דמשמע מלשונו דרק העליון לבד כשר יעו"ש וי"ל דהתם קאי לר"א דס"ל אין בילה ומיירי שנתן למטה כשעור התחתון ועוד יעו"ש היטב ע"ב כל הסוגיא ודוק היטב. הר המוריה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

